

RECENZJA

rozprawy doktorskiej zatytułowanej

UDZIAŁ POLICJI W ZABEZPIECZANIU ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH

opracowanej przez mgr. **Roberta OSTASZEWSKIEGO**

pod kierunkiem naukowym: prof. dr. hab. inż. Ryszarda JAKUBCZAKA

I. UWAGI OGÓLNE

Skala, radykalizm, nowość i dogłębnosc zachodzących i prognozowanych zmian, w połączeniu z ich odmiennością od naszych dzisiejszych, ewolucyjno-liniowych wyobrażeń powodują, że coraz częściej i powszechniej rodzi się obawa przed bezpieczeństwem przyszłości. W miarę dobrze poznanych realiach dzisiejszego świata, określiliśmy i ustaliliśmy „swoj” system wartości i norm – wiemy bowiem co dobre, a co złe, czego unikać, a do czego dążyć, co lub kto nam sprzyja, a co przeszkadza lub zagraża. Niestety, w ostatnim czasie te wartości zanikają, a powstają nowe, ulegają wielkim przeobrażeniom. Wprawdzie, w realiach „wczorajszego” świata ustanowiliśmy pewien *ład i porządek*, ale i zdefiniowaliśmy *sukces i niepowodzenie*, które w czasach współczesnych ulegają „codziennym” przewartościowaniom i dotyczy to nie tylko stosunków międzynarodowych, ale i bezpieczeństwa wewnętrznego, w którym Policja odgrywa ważną rolę. Nauczyliśmy się wprawdzie, tak nam się wydaje, projektować i planować naszą działalność, ale przez te zachodzące zmiany stają się one coraz mniej wystarczające. Podzieliliśmy także role i funkcje, wyznaczyliśmy misje, normy i kryteria, skonstruowaliśmy narzędzia, metody i techniki, ale czy one są wystarczające? Okazuje się, że bezpieczeństwo przeszłości nie jest równe nie tylko teraźniejszości, ale, w kontekście istoty nauk o bezpieczeństwie, wymagało będzie innego podejścia i postrzegania. Zbudowaliśmy wprawdzie różnego rodzaju struktury i instytucje (np. Policję, urzędy państwowe i samorządowe, itp.) zdolne do urzeczywistniania naszych oczekiwań, które jednak, Niestety, stają się coraz bardziej „przestarzałe”. Toteż, czy stworzone struktury organizacyjno-prawno-funkcjonalne, wyznaczone dla nich cele, czy też określone zadania są na miarę naszych potrzeb, oczekiwań, zdolności a także i aspiracji? Czy przy określaniu drogi do ich realizacji zgromadziliśmy stosowne zasoby wiedzy, umiejętności i zdolności realizacji, czy też poprzestaliśmy na uwzględnianiu uwarunkowań z przeszłości? To przecież też w tym wcześniejszym świecie nauczyliśmy się osiągać swoje cele, zaspakajać swoje potrzeby, chronić swoje wartości, rozwijać własną osobowość, współkształtować ten świat w sposób przez nas pożądanym. I co? Mamy to wszystko zmieniać? Porzucić? Od nowa budować nowy, inny świat dlatego, że coraz większe grono teoretyków, ale i praktyków,

wskazuje niedostosowanie naszych organizacji, narzędzi, zasobów, modeli procesów i nas samych do warunków bezpieczeństwa przyszłego świata? Dotyczy to też takiego problemu, jakim jest prawo współczesnego społeczeństwa do gromadzenia się w ustroju demokratycznym, w którym każdy uczestnik, poprzez prezentowanie własnych poglądów, opinii czy wysuwanie postulatów, ma bezpośredni wpływ na funkcjonowanie i politykę państwa demokratycznego. Wolność zgromadzeń to również niezbywalne prawo gromadzenia się w dowolnym celu.

Myślenie zatem o swojej wolności, ale i o zmianach to musimy pamiętać, że nie możemy ich odsuwać od siebie licząc, że może nie zajdą, nie będą konieczne, może „ktoś” wprowadzi je za nas, może wystarczy poprawić to, co jest? Paradoks ten jest tym dziwniejszy, że przecież sami doprowadziliśmy do tej sytuacji, w której przeszłe i teraźniejsze rozwiązania nie wystarczają, sami wywołaliśmy potrzebę i konieczność zmian. Ewolucja, postęp, rozwój, aspiracje i marzenia, które m.in. próbujemy osiągnąć poprzez udział w różnych przedsięwzięciach typu różnych zgromadzeń, to przyczyny zmian, spośród których szczególnie te ostatnie istnieją dzięki nam, sami je nie tylko wytwarzamy, organizujemy ale i wprowadzamy. Zatem, w powszechnym ustroju demokratycznym, stosunek do zmian, zrozumienie ich charakteru oraz wiedza potrzebna do ich przygotowania i przeprowadzenia, w połączeniu z odwagą ich podjęcia i odpowiedzialnością wykonawczą zdają się wyznaczać istotę problemu rozwojowego organizacji i wspólnot okresu transformacji cywilizacyjnej, cywilizacji cyfrowej. Te same czynniki pozwalają identyfikować typy postaw indywidualnych i społecznych w działalności koncepcyjno-decyzyjnej oraz wykonawczej na problemy, przyjmowane założenia, stosowane kryteria wyborów oraz procedury ich rozwiązywania. Ktoś, kto nie chce dostrzegać zmian, komu odpowiada stan dzisiejszy, nie będzie inicjował, planował ani wdrażał działań kreujących inną, przyszłą rzeczywistość, nie podejmie ryzyka zmiany.

Ciągle ewoluujący charakter środowiska bezpieczeństwa sprawia, że także aspekty zabezpieczania zgromadzeń publicznych, stanowią ważny element mający bezpośredni wpływ na emocje, przekonania, a także upodobania - przyciągając swoim charakterem często bardzo liczne rzesze osób. Tym samym, podczas różnego rodzaju zgromadzeń publicznych, uczestnicy często wypełniają całe stadiony, hale widowiskowo-sportowe lub inne obiekty publiczne o dużej powierzchni, co w konsekwencji powinno być dostrzegane w ramach różnych prac usprawniających prowadzenie prac badawczo-rozwojowo-wdrożeniowych, realizowanych w tych obszarach które powinny też ulegać ciągłej ewolucji, w których można dokonać np. identyfikacji wzajemnych zależności pomiędzy różnymi podmiotami i przedmiotami w środowisku bezpieczeństwa oraz poszukiwać wyznaczników tych zależności i zmian. Zmian, które uwzględniały będą m.in. zapisaną tezę Autora, że *„Dynamiczne tempo zmian zachodzących w sferze bezpieczeństwa publicznego oraz związanych z nimi zagrożeń wymusza konieczność podejmowania wyzwań*

i wymaga wprowadzania systemowych korekt w budowanym systemie bezpieczeństwa. Funkcjonujący w państwie system bezpieczeństwa publicznego musi być rzetelny i odporny na wszelkiego rodzaju zagrożenia i wyzwania. Działania ukierunkowane na zapewnienie sprawności tego systemu angażują wiele podmiotów rządowych oraz pozarządowych, które realizując przypisane zadania, nie mogą być obojętne na oczekiwania społeczne w tym zakresie” (s. 6.). Czy też „Obowiązek zabezpieczenia zgromadzenia publicznego w głównej mierze spoczywa na organizatorze. Jednak trudno sobie wyobrazić, że tylko i wyłącznie organizator będzie ponosił odpowiedzialność za bezpieczeństwo” (s. 7.). ... Zabezpieczenie zgromadzenia publicznego stanowi duże wyzwanie organizacyjne. Składa się na to szereg skoordynowanych działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa jego uczestnikom. ... Zapewnienie wówczas bezpieczeństwa wszystkim zgromadzonym, jak i osobom postronnym, w tym również turystom spoza regionu czy kraju, staje się jednym z największych wyzwań” (s. 8.) dla różnych instytucji w tym m.in. Policji, ale i organizatora, których struktury organizacyjno-funkcjonalne powinny być tak określone, aby ich efektywność działania była jak najwyższa.

Powyższa introdukcja dowodzi o ważności i aktualności podjętej przez Doktoranta problematyki, a więc *„wskazanie zakresu i treści zmian obowiązujących regulacji prawnych oraz programów szkolenia jednostek Policji usprawniających udział Policji w zabezpieczeniu zgromadzeń publicznych”* (s. 9.).

Dlatego też, jak się ocenia, podjęcie przez mgr. Roberta Ostaszewskiego badań, w prezentowanym przedmiocie uważam za uzasadnione, zarówno ze względu na nowatorskie próby rozwiązania głównego problemu badawczego, jak i „szczupłość” materiałów poświęconych tej problematyce. Podkreślić należy, iż znaczny stopień złożoności podjętej problematyki w dysertacji wynika z potrzeby stosowania różnych metod i języka opisu, m.in. takich dziedzin i dyscyplin, jak: nauki o prawie, nauki o polityce i administracji, nauki socjologiczne, nauki o zarządzaniu i jakości, które są w tej dysertacji szczególnie zauważalne, czy też i nauki o bezpieczeństwie. Podejmuje się w niej zarówno ważne problemy o randze naukowej, ale również edukacyjnej i publicystycznej, przez co dysertacja charakteryzuje się interdyscyplinarnym poziomem użyteczności. W dziedzinie nauk społecznych mieści się ona natomiast, jak oceniam, w dyscyplinie *nauki o bezpieczeństwie*.

II. OCENA WARSTWY METODYCZNEJ

Stwierdzam, że przyjęte przez Doktoranta założenia metodyczne spełniają, na dobrym poziomie, wymagania stawiane pracom doktorskim. Autor dysertacji, w należyty sposób, naświetlił potrzebę podjęcia badań w przedmiotowym zakresie. Określony został, według mojej oceny, w pełni precyzyjnie, *przedmiot badań*, sformułowane zostały *główny problem* i wynikające z niego *problemy szczegółowe oraz cel*, które są, w mojej ocenie, nie tylko spójne, ale potrzebne i odpowiadające tematyce dysertacji. Te ze sobą korelujące aspekty

metodyczne sprawiają, iż podobna ocena dotyczy też przyjętych przez Doktoranta szczegółowych *hipotez badawczych*, (brakuje mi natomiast głównej hipotezy badawczej w oparciu o które powinny być sporządzone te wcześniej wskazane!) które są, moim zdaniem, pełne (odnoszące się do każdego z problemów szczegółowych), ale nie koniecznie pozwalające na przejrzyste odniesienie się do rozwiązywanych problemów. Podyktowane jest to natomiast faktem, jak się ocenia, że hipoteza badawcza wprawdzie może być zdaniem twierdzącym, dotyczącym przewidywanego wyniku badania, albo skonstruowanego w celu uzyskania odpowiedzi na pytanie badawcze, ale ta hipoteza badawcza, jako przypuszczenie, powinna być sugerowaną odpowiedzią na pytanie badawcze, czego nie do końca dostrzegam w ocenianej dysertacji. Odwoływanie się bowiem do zapisów np. *Ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. prawo o zgromadzeniach*, czy też *Ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. Prawo o zgromadzeniach*, art.3, p.1. i ich przyjęcie za hipotezy badawcze nie mogę uznać za w pełni mnie satysfakcjonujące.

Uważam, iż zastosowane w procesie badawczym metody (teoretyczne i empiryczne), narzędzia i techniki, pomimo wielowarstwowości i interdyscyplinarności, co ściśle wiąże się z materią przedmiotu prowadzonych badań, są dobrane poprawnie oraz wynikają z przyjętych schematów postępowania badawczego, chociaż, według mojej oceny, nie było potrzeby ich teoretycznego przybliżania w taki sposób, jak to zostało zaprezentowane. O wiele wartościowsze wydają się natomiast zapisy wskazujące na umiejętności korzystania z nich przez Doktoranta, czego dowodem są np. treści dotyczące wykorzystania poszczególnych metod do interpretowania osiągniętych wyników badań, czy także formułowanie kwestionariusza wywiadu eksperckiego realizowanego w procesie badań empirycznych, ale głównie omówienie treści tych badań. Jest to o tyle ważne, jak się ocenia, iż Autor w całym procesie badań dostrzegał problemy dotyczące kwestii zasadności ich prowadzenia, a w konsekwencji osiągania zakładanych celów i rozwiązywanego głównego problemu badawczego. Tak samo należałoby ocenić opis przebiegu badań, który, jak się uważa, został opisany poprawnie co w konsekwencji pozwala stwierdzić, że Doktorant opanował w należyтым stopniu niezbędną wiedzę dotyczącą umiejętności prowadzenia badań naukowych (temu m.in., jak się ocenia, ma służyć rozprawa doktorska).

Za zasadne uważa się także umiejscowienie i wyjaśnienie w tej części dysertacji (zamieszczonych na stronie 15.) „*ograniczeń badawczych*”, chociaż z pominięciem ogólnych założeń, które, zdaniem recenzenta, ułatwiłyby poszukiwanie odpowiedzi na pytania dotyczące sprecyzowanych problemów szczegółowych, a dotyczących osiągnięcia celu rozprawy pod kątem np. zasięgu, czasu i głębokości prowadzonych badań, które by dodatkowo określiły - w ujęciu podmiotowym, przedmiotowym i czasowym - charakter przeprowadzonej eksploracji poznawczej.

Jest to o tyle ważne, że przedmiotem badań w tej pracy, jak pisze Doktorant jest aż pięć „rozdrobnionych” obszarów zainteresowania, w tym m.in. „*istota*

zgromadzeń publicznych, w tym ich cechy charakterystyczne, uwarunkowania oraz towarzyszące im zagrożenia; regulacje prawne dotyczące takich zgromadzeń; zadania Policji w zabezpieczeniu takich zgromadzeń, w tym przygotowanie jednostek, skuteczność taktyk i technik interwencji; czy też możliwe usprawnienia w zabezpieczeniu przez Policję” (s. 9), a więc dotyczące czasu przeszłego i teraźniejszego. Czy tak powinien być przyjęty przedmiot badań, tym bardziej, że powinien być on zwięzły ale i konkretnie sprecyzowany. A co z przyszłością, a więc co z tym, co najbardziej interesuje nauki o bezpieczeństwie? Gdzie są prognozy (projekcje)? Toteż ubolewać należy, iż w tak przyjętym przedmiocie badań nie wskazano na teorię i praktykę, a jest to przecież rozprawa doktorska. Wydaje się to na tyle ważne, iż zajmując się problematyką określania miejsca i roli Policji w zabezpieczaniu zgromadzeń publicznych, o czym była już mowa, ważne są wnioski mogące wpływać z przeszłości, teraźniejszości ale które mogą (powinny?) zostać wykorzystane w przyszłości (projekcja!, prognozowanie!), a nie czas przeszły (np. analiza, ocena, ...), czy i czasy współczesne (np. statystyka, diagnozowanie, itd.). Pomimo wskazania tych niedociągnięć uważam, iż rezultaty całego procesu badawczego są, w większości, czytelne, poszczególne rozwiązania stosunkowo dobrze umotywowane, a i myśli Autora przedstawiane również, najczęściej, w sposób komunikatywny.

Podsumowując treści tej części recenzji należy podkreślić wyrażoną już opinię o pozytywnej ich ocenie, w miarę prawidłowym postępowaniu w całym procesie badawczym przyczyniającym się do rozwiązania głównego problemu badawczego, a w konsekwencji i opracowania dysertacji. Stwierdzić ponadto należy, że dysertacja ta ma charakter analityczno-diagnostyczny, ale i, w jakimś ograniczonym sensie, prognostyczny, dotyczy istotnych obszarów badawczych, podejmuje problemy o randze naukowej oraz została opracowana w oparciu o instrumentarium metodologiczne i dorobek naukowy zawierający się w dziedzinie *nauk społecznych* oraz dyscyplinie *nauki o bezpieczeństwie*.

III. OCENA REDAKCJI DYSERTACJI

Wyniki przeprowadzonych badań zawarte zostały na 204 stronach, z których 16 to treści załączników, a na pracę składają się: wstęp, 5 rozdziałów, z których jeden to podstawy metodologiczne badań, trzy rozdziały merytoryczne, i jeden rozdział zawierający wyniki badań empirycznych, zakończenie, bibliografię, streszczenia rozprawy w języku polskim i angielskim, spis tabel i kwestionariusz wywiadu eksperckiego.

Oceniam, że układ pracy jest logiczny i, w miarę, przejrzysto przedstawia przeprowadzone badania. Praca, stosownie do treści poszczególnych rozdziałów, zawiera tabele (6), które, według mojej oceny, odzwierciedlają to, do czego zostały opracowane. Dysertację cechuje także pragmatyzm naukowy przejawiający się w wynikowości treści rozdziału następnego z treści rozdziału poprzedzającego. Poszczególne rozdziały merytoryczne zostały rozplanowane

prawidłowo, z których każdy kończy się stosownymi syntetycznymi uogólnieniami w postaci wniosków.

Do dyskusyjnych stron recenzowanej dysertacji zaliczam jednak zbyt dużo treści przedstawionych informacyjnie, bez uzasadnienia ich potrzeby, które, według mojej oceny, są jak najbardziej przydatne do celów edukacyjnych, publicystycznych, ale niekoniecznie do stawiania diagnozy, a w konsekwencji i prognozy, która powinna zostać wyrażona w trybie przypuszczającym i w czasie przyszłym (prognoza nie może być formułowana językiem dotyczącym czasu teraźniejszego i twierdzenia!).

W ogólnym ujęciu, pomimo wskazania pewnych niedociągnięć w prezentowanym procesie badawczym, można jednak przyjąć, iż zarówno tytuły rozdziałów, jak i ich treści, ale i merytoryczna oraz „techniczna” strona recenzowanej dysertacji „trzymają się” linii przewodniej całej rozprawy i przedstawiają stopniowy, narastający, jej rozwój. Tym samym, prowadzone przez Doktoranta rozważania są, według mojej oceny, czytelne, i, w zasadzie, dobrze usytuowane w naukach o bezpieczeństwie.

Bibliografia, składająca się z: literatury, aktów prawnych i aktów normatywnych oraz źródeł internetowych zawiera łącznie ponad 90 pozycji. W ogólnej ocenie uznać należy, iż literatura została dobrana w sposób uzasadniony tematem rozprawy.

IV. OCENA MERYTORYCZNA PRACY

Recenzowana rozprawa doktorska wnosi charakterystyczne treści dla postrzegania problematyki stanowiącej przedmiot badawczy. Jest związana z realną wartością prezentowanych tez i postulatów, a jej układ posiada logiczną narrację, zachowując stałą sekwencję badań w odniesieniu do omawianych obszarów.

Pracę otwiera **WSTĘP**, w którym Autor dokonuje uzasadnionego treściami wprowadzenia do obszaru badań skupiając się m.in. na przybliżeniu, w sposób syntetyczny, pojęć odgrywających szczególnie ważną rolę, a więc m.in. bezpieczeństwo, porządek publiczny, zgromadzenie publiczne ale i wskazuje, że dysertacja dotyczyć będzie przygotowania i działań Policji związanych z zabezpieczeniem zgromadzeń publicznych.

Rozdział pierwszy, ZAŁOŻENIA BADAWCZE I OPIS BADAŃ, to w tej części dysertacji Autor uzasadnia o potrzebie zajęcia się problemem w takim ujęciu, w jakim założył do ich prowadzenia oraz dokonuje wprowadzenia do problematyki, pisząc m.in., iż *„Zabezpieczenie zgromadzenia publicznego stanowi duże wyzwanie organizacyjne. Składa się na to szereg skoordynowanych działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa jego uczestnikom”* (s. 8.). Na warcie podkreślenia, w mojej ocenie, jest to, że Doktorant do rozwiązania problemu postanowił skorzystać z obszaru, który zna, co uzasadnia w następujący m.in. sposób *„W kontekście wspólnych przedsięwzięć poszczególnych służb biorących udział w zabezpieczaniu działań, interesującym obszarem badań może być województwo warmińsko-*

mazurskie, szczególnie w zakresie zadań Policji w zabezpieczeniu zgromadzeń publicznych w świetle współczesnych zagrożeń” (s. 8.). To także w treściach tego rozdziału, w sposób wystarczająco przekonujący, można się zapoznać i ocenić cały kontekst metodologiczny sformułowany i przyjęty przez Doktoranta do prowadzonych badań, w których poprawnie omawia m.in. przedmiot oraz cel badań, problem badawczy, hipotezy badawcze oraz wykorzystane do badań empirycznych metody i techniki, ale i ograniczenia, teren badań sondażowych czy i ich przebieg oraz charakterystykę próby badawczej. Oceniam zatem, że pomimo pewnych niedociągnięć wykazanych w II. części recenzji, treści tej części rozprawy dają podstawę do oceny, iż Doktorant posiada dobrze opanowany „warsztat metodyczny” do prowadzenia badań naukowych.

Rozdział drugi, SPECYFIKA ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH, koncentruje się na prezentacji wyników badań dotyczących zgromadzeń publicznych. To w treściach tego rozdziału Autor, w oparciu o podane źródła ustawodawczo-prawne i opracowania teoretyczne, przedstawia i, w syntetycznym skrócie, omawia istotę i dokonuje próby identyfikacji, w oparciu o różne dane, zgromadzeń publicznych, ich charakterystyki i wskazuje na ograniczenia organizowania i uczestniczenia w nich.

Na podkreślenie w tej części dysertacji zasługują kwestie dotyczące przedmiotu badań, a mianowicie przybliżenie istoty rodzajów zgromadzeń publicznych, w tym: zgromadzenie zwykłe; zgromadzenie uproszczone; zgromadzenie cykliczne; zgromadzenie spontaniczne oraz ich specyfiki, dokonując na kilkunastu stronach (ss. 23-36) ich charakterystyki, ale i przybliżając obowiązki informacyjne organu gminy po otrzymaniu zawiadomienia o zamiarze zorganizowania zgromadzenia. Autor omawia też ograniczenia organizowania i uczestnictwa w zgromadzeniach, pisząc m.in., że *„Wolność jednostki w zakresie gromadzenia się podlega ograniczeniom, które przewidziane zostały wyłącznie przez ustawy, przy czym charakter wszelkich ograniczeń jest niezbędny dla ochrony bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego, a także ochrony zdrowia lub moralności publicznej albo praw i wolności innych osób. ... Zgromadzenie wyklucza zatem stosowanie jakiegokolwiek przemocy oraz środków przymusu przez jego uczestników zarówno wobec współuczestników, jak również wobec osób trzecich oraz funkcjonariuszy publicznych”* (s. 36.). Prezentowane treści w tej części dysertacji są, jak się ocenia, tym bardziej wartościowe, iż, najczęściej, poparte są rezultatami prowadzonych badań teoretycznych opartych na obowiązujących zapisach w odpowiednich ustawach i rozporządzeniach, co też świadczy o dobrych umiejętnościach Doktoranta. Toteż w tym kontekście interesujący wydaje się być jeden z wniosków dotyczących rozwiązywanego, w tym rozdziale, problemu szczegółowego, a mianowicie, iż *„Organizacja zgromadzenia publicznego to odpowiedzialne zadanie wymagające starannego planowania, organizowania oraz realizowania działań, ale także obowiązki związane z przestrzeganiem obowiązującego prawa. Warto zrozumieć, że wolność zgromadzeń jest ważnym elementem demokratycznego*

społeczeństwa, lecz jej realizacja musi odbywać się w sposób bezpieczny i z poszanowaniem norm prawnych” (s. 43.).

W trzecim rozdziale, ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z BEZPIECZEŃSTWEM PUBLICZNYM WYNIKAJĄCE ZE ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH, Doktorant, w oparciu o zastosowanie takich metod badawczych, jak m.in. analizę krytyczną literatury przedmiotu, ale i metod praktycznych omawia, w sposób syntetyczny, współczesne zagrożenia bezpieczeństwa publicznego w tym i dla województwa warmińsko-mazurskiego wskazując w nim na zagrożenia, jakimi są ubóstwo i bezdomność. To tutaj omawia też istotne kwestie związane z identyfikacją zagrożeń oddziałujących na bezpieczeństwo zgromadzeń publicznych dowodząc m.in., że *„Wraz z organizacją imprez masowych czy zgromadzeń publicznych bezpośrednio wiąże się również występowanie różnego rodzaju zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego. Głównie będą to zagrożenia związane z naruszeniem porządku prawnego, niszczeniem mienia, zakłóceniem prawidłowego funkcjonowania organów użyteczności publicznej w przypadku jego okupacji, czy też zagrożenia dla życia i zdrowia ludzkiego” (s. 64.).* To także na stronach tego rozdziału Doktorant dokonuje próby przybliżenia procesu szkolenia Policji w zabezpieczaniu imprez masowych i zgromadzeń publicznych zauważając wiele pozytywnych cech, ale i mniej pozytywnych pisząc m.in., iż *„Coraz bardziej widoczny jest brak, a szczególnie w Policji, spójnych systemów szkoleń, powiązanych ze ścieżką rozwoju zawodowego funkcjonariuszy, umożliwiających im stałe podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności” (s. 83.).* Omawiając ten istotny problem zauważa, jak oceniam, tą słabszą stronę szkolenia współczesnej Policji, mającej być przygotowaną organizacją do zachodzących zmian we współczesnym środowisku bezpieczeństwa, a w tym i wymogach które charakteryzują także bezpieczeństwo publiczne. To w tym kontekście Doktorant, zwracając uwagę na mało racjonalny proces szkolenia Policji pisze m.in., że *„System szkolenia Policji umożliwia realizację większości zaplanowanych kursów i szkoleń, ale nie zaspokaja pełni potrzeb szkoleniowych formacji. Szkolenie zawodowe podstawowe winno być pierwszym, a nie jedynym, obligatoryjnym elementem systemu” (s. 84.).* Dokonując próby ustalenia faktycznego stanu rzeczy Autor na kolejnych stronach rozdziału opisuje i diagnozuje współczesny stan szkolenia Policji, zwracając uwagę na jej udział w przedsięwzięciach, dzięki którym ich „sprawność” działania powinna być podniesiona na wyższy poziom, czemu miałyby służyć różnego rodzaju kursy, szkolenia i ćwiczenia, dowodząc to m.in. w następującym zapisie: *„Dlatego niezbędnym jest prawidłowy proces szkolenia, w wyniku którego jego uczestnicy zostaną bardzo dobrze przygotowani do właściwego reagowania i działania. Z tym właśnie założeniem wykorzystuje się symulator Policji do działań w sytuacjach kryzysowych” (s. 100.).* Treści tego rozdziału dotyczą też tak istotnego elementu, jak określeniu i ustaleniu zasad współdziałania organizatora podczas imprez masowych i zgromadzeń publicznych z Policją i innymi służbami oraz strażami, zwracając uwagę na fakt, iż *„Współpraca na rzecz zabezpieczenia imprez*

masowych i zgromadzeń publicznych podejmowana przez instytucje, formacje i organy przyjmuje różną formę i zakres. Rozpoczyna się ona już na etapie przygotowania do imprezy, a kończy długo po tym, jak ostatni uczestnik opuści teren jej funkcjonowania” (s. 112.).

Rozdział czwarty, ODPOWIEDZIALNOŚĆ PODMIOTÓW ZA BEZPIECZEŃSTWO ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH, to rozdział w którym Doktorant przedstawia, w oparciu o obowiązujące zapisy w ustawach i rozporządzeniach, obowiązki poszczególnych podmiotów za bezpieczeństwo zgromadzeń publicznych, w tym rolę organizatora, przewodniczącego zgromadzenia publicznego, charakteryzuje ich uczestników oraz zadań wykonywanych przez administrację publiczną i instytucje bezpieczeństwa publicznego. To na stronach tego rozdziału podkreśla, że wśród najważniejszych kompetencji organów władzy publicznej jest „...zachowanie równowagi między przestrzeganiem prawa, a skutecznym dostarczaniem usług publicznych” (s. 130.) poprzez zagwarantowanie i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej, wskazując m.in. na potrzebę wprowadzenia obowiązku informowania przez organizatora organów władzy o zaplanowanych przez siebie środkach służących do zabezpieczenia zgromadzenia, udostępniania decyzji zakazującej zgromadzenia, czy także przybliżyć miejsce Policji w takowym przedsięwzięciu, tym bardziej że „*Policja jako instytucja bezpieczeństwa publicznego ma obowiązek wykonywania czynności na polecenie organów administracji publicznej*”...ale i realizację zadań „...w zakresie uprawnień właściwych miejscowo władz publicznym takich jak wójt, burmistrz czy prezydent miasta” (s. 136.).

To w treściach tego rozdziału Doktorant zauważa m.in., że współczesny rozwój cywilizacyjny powoduje nie tylko wzrost zagrożeń zarówno indywidualnych, jak i zbiorowości ludzkich, w tym w szczególności gromadzących się w jednym miejscu i czasie jak, w trakcie zgromadzeń publicznych. Są to bowiem treści, które uważam za bardzo uzasadnione i wiarygodne, jednak specyfika nauk o bezpieczeństwie, powinna mieć bardziej wyrazisty sens, ale i klarowność przedmiotową. Chodziłoby tutaj, według poglądu piszącego te słowa, o wskazanie obszarów z określeniem ich stopnia efektywności, pod kątem np. celowości (realności?, możliwości? ...) do działania w omawianym województwie, a nie tylko, w sposób ogólny ich zaprezentowanie. A jest to o tyle ważny problem, z punktu widzenia piszącego te słowa, iż dokonując próby „ustalenia” miejsca Policji w zabezpieczaniu zgromadzeń publicznych problem ten został wprawdzie dostrzeżony, jednak „tylko” ogólne omówienie tych kwestii, pomimo, jak się ocenia, porządnie przeprowadzonych badań, nie w pełni mnie satysfakcjonuje.

Rozdział piąty, OPINIA FUNKCJONARIUSZY POLICJI O ZABEZPIECZANIU ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH ORAZ KIERUNKI PROPONOWANYCH ROZWIĄZAŃ MOGĄCYCH WPŁYNAĆ NA POPRAWĘ BEZPIECZEŃSTWA W TRAKCIE ICH ZABEZPIECZANIA został uznany przez piszącego recenzję, za wynikowy, w którym Autor, „wykorzystując”

przeprowadzone ankiety, ale i własne doświadczenie, w sposób syntetyczny, określił kierunki doskonalenia istniejących mechanizmów. To w treściach tego rozdziału Doktorant przedstawia wyniki badań (empirycznych, w oparciu o zamieszczone treści ekspertów) w których zaproponował „usprawnienia” w procesie poprawy bezpieczeństwa w organizowaniu i „realizacji” zgromadzeń publicznych. „Usprawnienia” te powinny być m.in. ukierunkowane na modyfikację oraz wprowadzenia odpowiednich zmian w kwestii uregulowań formalno-prawnych organizowania i zabezpieczania takowych zgromadzeń, ale i być powiązane z obszarem szkoleniowym Policji mającym istotny wpływ na bezpieczeństwo prowadzonych działań. Jest to o tyle istotne, co zauważa Autor, że *„Wyniki badań, jak i ocena przygotowania służb porządkowych do reagowania na zagrożenia związane z bezpieczeństwem zgromadzeń publicznych, wskazują, że w dalszym ciągu istnieją obszary wymagające poprawy oraz, że także istnieje pilna potrzeba wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań prawnych, proceduralnych, szkoleniowych i organizacyjnych, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Propozycje tych zmian obejmują zarówno funkcjonariuszy Policji jak również innych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko pojęte bezpieczeństwo zgromadzeń publicznych”* (s. 169.).

Dokonując jednak „ukierunkowania” tych rozwiązań na województwo warmińsko-mazurskie można byłoby się zastanowić nad kwestią pozostałego obszaru RP. Czy ustalenia te (kierunki zmian?, propozycje?) są tak samo istotne dla innych regionów? Jest to o tyle ważne w prezentowaniu wyników badań w dysertacji, że, jak pisze Autor, *„...problematyka zgromadzeń publicznych jest w dalszym ciągu ważnym problemem na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, na co wskazuje także statystyka, pokazująca, że zabezpieczenia zgromadzeń publicznych oraz protestów społecznych stanowią znaczną liczbę i tym samym są istotnym wyzwaniem dla Policji”* (s. 169). Czy tylko w tym województwie?

W konsekwencji uważam jednak, że przedstawione w tym rozdziale wyniki badań, ujęte w postaci propozycji rozwiązań prawnych, proceduralnych, szkoleniowych, organizacyjnych mających wpływ na bezpieczeństwo zgromadzeń publicznych odnoszących się do prowadzonych badań należy ocenić za pozytywne.

Zakończenie zawiera refleksje końcowe przeprowadzonych badań, w tym odniesienie się do uzyskanych osiągnięć w zakresie weryfikacji hipotez, stopnia osiągnięcia głównego celu badawczego oraz rozwiązania problemu głównego i szczegółowych badań. Autor dysertacji, wskazując na dynamikę zmian we współczesnym środowisku bezpieczeństwa, ale i zabezpieczaniu wydarzeń masowych, które *„zawsze odgrywały, odgrywają i z pewnością w dalszym ciągu będą odgrywały bardzo istotną rolę w życiu i funkcjonowaniu zarówno jednostki, jak i całego społeczeństwa. Jako swoisty przejaw wolności wciąż stanowią ważny element egzystencji człowieka oraz pomagają aktywnie*

uczestniczyć i brać bezpośredni udział w życiu politycznym, gospodarczym, społecznym czy kulturalnym” (s. 184.).

W treściach tej części pracy Autor ponadto podkreśla, iż *„W niniejszej dysertacji zwrócono szczególną uwagę na istotę współpracy Policji z podmiotami uczestniczącymi w realizacji procesu planowania, organizowania i zabezpieczania zgromadzeń publicznych. ... „Tylko prawidłowe współdziałanie, wspólne eliminowanie zagrożeń oraz dążenie do prawidłowego reagowania w razie potrzeby będą świadczyć o sprawności, efektywności i skuteczności działań” (s. 185.).* Na uwagę zasługuje jednak fakt, iż Autor, pomimo przeprowadzenia solidnych badań, rekomenduje kontynuowanie dalszych badań przez innych badawczy, które powinny się przełożyć *„...na dalszą poprawę stanu bezpieczeństwa, który jest jednym z najistotniejszych filarów w egzystencji człowieka” (s. 87.).* Oznacza to, że Autor ma świadomość tego, że nie udało się mu w pełni wyczerpać podjętego tematu, ale zakłada, iż powinien on stanowić obszar dalszych badań.

Ocenia się, że **Bibliografia** zawiera rejestr dobranych celowo pozycji, uzasadniony, jak mierniam, tematem i zakresem przeprowadzonych badań.

Konkludując, o wartości naukowej niniejszej rozprawy doktorskiej oraz za najważniejsze osiągnięcia Doktoranta w pracy, w mojej ocenie, zaświadcza m.in. następujące przesłanki:

- przeprowadzenie kompleksowej analizy i oceny (identyfikacji) specyfiki zgromadzeń publicznych, które w ewoluującym ale i demokratycznym środowisku bezpieczeństwa mogą się jeszcze bardziej nasilać;
- zaproponowanie autorskich usprawnień w procesie *rozwiązań prawnych, proceduralnych, szkoleniowych m.in. Policji, i organizacyjnych, zmierzających do zapewnienia szeroko interpretowania bezpieczeństwa i porządku publicznego;*
- autorskie wykorzystanie dorobku teoretycznego i praktycznego, ale i poddanie badaniom empirycznym gremium specjalistów uczestniczących w zabezpieczaniu różnego rodzaju „wydarzeń” publicznych, szkoda tylko że wywodzących się tylko z województwa warmińsko-mazurskiego oraz sposobów ich postrzegania tych procesów w Polsce.

Stąd należy uznać, że recenzowana praca wnosi określone wartości do teorii i praktyki nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

V. OCENA KWALIFIKACYJNA I WNIOSEK KOŃCOWY

Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr. Roberta OSTASZEWSKIEGO jest opracowaniem autorskim o dobrym poziomie poznawczym i praktycznym. Stanowi ona indywidualny dorobek naukowo-badawczy Doktoranta, a dotyczy interesującego i dotychczas, według mojej wiedzy, nie będącego, w takim zakresie, przedmiotem badań naukowych. Zawarte w niej treści świadczą o Jego stosunkowo dobrych umiejętnościach opanowania warsztatu naukowego do prowadzenia pracy naukowo-badawczej oraz wskazują na dobrą wiedzę merytoryczną Autora o badanym przedmiocie,

a przedstawione do recenzji opracowanie spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim z dziedziny nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, zgodnie z art.192 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 poz. 574 ze zmianami).

Konkludując, rozprawa doktorska Pana mgr. Roberta OSTASZEWSKIEGO zasługuje na pozytywną ocenę, a tym samym spełnia wymagania określone w ustawie. W związku z tym wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do publicznej obrony przedłożonej rozprawy doktorskiej.

W trakcie obrony rozprawy doktorskiej Doktorant powinien być w gotowości do wyjaśnienia następujących kwestii:

- *proszę o wyjaśnienie kwestii, które według mojej oceny, nie są w pełni poprawnie interpretowane, a odnoszące się do części metodycznej pracy. Chodzi o zastanowienie się nad aspektami przyjętego przedmiotu badań i sformułowanych hipotez badawczych. Proszę zatem przedstawić mi czym jest przedmiot badań, jakie treści powinien zawierać oraz w jaki sposób formułowane są hipotezy badawcze, z czym one powinny być powiązane i czy są one spójne, jeśli tak to w jakim kontekście? A jeśli mowa o hipotezach, to proszę odnieść się do zapisu ze s. 17., a mianowicie: „W niniejszej dysertacji, przedstawiono wyniki weryfikacji hipotezy głównej oraz hipotez szczegółowych”. O ile nie mam problemu z identyfikacją treści hipotez szczegółowych, to proszę przedstawić treść hipotezy głównej. W konsekwencji ma Pan tą możliwość, aby mnie przekonać o zasadności Pana postępowania, i być może, zakwestionowania moich poglądów;*
- czy uważa Pan, że zaproponowane rozwiązania są jedynymi? Jeżeli tak, to na jakiej podstawie (jakie wyniki badań do tego upoważniają) można przyjąć takie stwierdzenie, a jeżeli nie, to jakie kierunki (obszary) Pan by zaproponował w celu kontynuowania badań, nie koniecznie przez Autora?
- uwzględniając zapisy recenzji dotyczące „słabszych stron” rozwiązywanego problemu głównego, osiąganego celu badawczego, ale i weryfikowania hipotez proszę o ponowne zweryfikowanie swoich badań (zapisów), w kontekście odpowiedzi na następujące m.in. pytania: czy wszystko, w aspekcie przedmiotu i podmiotu badań, zostało przez Pana rozwiązane? Jaki był powód i na jakich wynikach badań i w oparciu np. o jakie swoje doświadczenie, opracował Pan kierunki proponowanych zmian? Proszę ponadto wskazać na jakie obszary, czy też na jakie dziedziny należałoby jeszcze zwrócić uwagę przy kontynuacji badań, nie koniecznie przez Autora?

